

# Mykologivecka i sydöstra Småland 2020

OLOF PERSSON

---

I september 2020 kommer årets mykologivecka att gå av stapeln i sydöstra Småland. Sydöstligaste Sverige är väl i mykologikretsar främst känt för svamparna på Ölands kalk men även fastlandssidan av Kalmar län har mycket att erbjuda men är betydligt mindre välkänt.

Veckan kommer att koncentreras kring sjön Allgunnen och omgivande områden i Nybro och Högsby i Kronobergs län. För mig som anställd på Nybro kommun så ser jag det som en stor ynnest att kunna vara med och anordna denna sammankomst och ta del av den nya kunskap som blir resultatet av undersökningarna.

Nybro kommun har sedan 1990-talet haft ett arbetssätt som på många sätt varit progressivt när det gäller mål för naturvård. Tidigt initierade kommunen inventeringar av fåglar (främst vitryggig hackspett) och insekter i våra lövskogar som sedermera fick resultatet att flera skogar skyddades som statliga naturreservat och som idag är kända som några av de artrikaste områdena i Sverige. Främst är trakten känd för sin mångfald av insekter där arter knutna till skogsmiljöer och död ved länge uppmärksammats. I början av 2000-talet instiftade Nybro sina första kommunala naturreservat med kombinerade mål för friluftsliv och naturvård. 2014 inventerade länsstyrelsen i Kalmar län insekter i torra och sandiga marker utanför kommunen vilket fick Nybro kommun att söka så kallade LONA-medel och inventera liknande marker även i Nybro kommun. Inventeringarna har sedan fortsatt och kunskapen om insekter får överlag ses som god. För trakten kring sjön Allgunnen har sedan 1990-talet funnits mål i kommunens översiktsplan att området i sin helhet ska skyddas som nationalpark.

## Vad är känt om fungan?

Kunskapen om fungan i vår kommun är dock begränsad. En sökning i de databaser man når online ger inte särskilt många träffar. Gustav Söderström inventerade fram till 1990-talet och fick understöd av Bo Fagerström, då anställd vid Nybro kommun. Bo fortsatte även efter millennieskiftet. I övrigt rör det sig främst om mer eller mindre slumpmässiga fynd. Själv fick jag vara med vid en inventering av svampar i gräsmarker 2014 då en mycket värdefull betesmark upptäcktes i Högelycke utanför Gullaskröv (endast ett par kilometer från boendet vid årets vecka). Under 2017 gjordes den första, större svampinventeringen i kommunen, initierad av Nybro kommun och med LONA-medel som delfinansiering.

## Inventeringen 2017 – 2018

På uppdrag av Nybro kommun inventerade Tommy Knutsson svamp (och annat) i kommunens naturreservat och några andra utpekade områden. Den främsta anledningen till att vi som kommun ville inventera svamp var att de var väldigt dåligt kända och då vi stod inför en revidering av skötselplanerna för reservaten ville vi att svamparna skulle vägas in. Marksvamp (och i viss mån vedsvamp) fungerar ju ofta mycket väl som indikatorer på skogens naturvärden och kan i stor utsträckning påverka skötselområdenas inriktning.

Som många vet var hösten 2017 exceptionell gällande svamp i stora delar av Sverige, så också i Nybro. I de områden Tommy inventerade noterades kring 550 taxa, en siffra som fördubblade antalet rapporterade svamparter i kommunen. Många intressanta fynd gjordes i flera miljöer och vi fick flera överraskningar under resans gång. Totalt noterades 32 rödlistade svamparter,



Fig. 1. Blandskog vid Grytsjön. Foto Stefan Björn.

varav åtta var vedlevande. Några miljöer utmärkte sig som mycket artrika eller överraskade då vi inte ens var medvetna om att de fanns här.

### Förutsättningar

#### Varierade blandskogar

Dessa skogar är vanliga i Nybro kommun och varierar mycket beroende på ståndorten (fig. 1). På de platser i kommunen som inte planterats med tall eller gran finner man oftast en ekdomi-



Fig. 2. Stenig ekskog vid Bjällingsmåla. Foto Stefan Björn.



Fig. 3. Lundtaggsvamp (*Hydnellum ioeides*). Sydväst om Ekenäs, i ekskog, 2018-08-20. Foto Aron Edman.



nerad blandskog med inslag av andra trädslag (fig. 2). På torra och magra marker finns ofta ett stort inslag av tall med långsamväxande granar, aspar och björkar. I blockmark blir aspen vanligare och i fuktigare partier finns istället äldre gran och klibbal. Ofta finns spridda hasselbuskar. För många ter sig denna skog väldigt ”oredig” och varierad med få rena bestånd av något trädslag. I de finaste finns grova överståndare av främst ek och tall samt mycket gamla, senvuxna aspar. Markförhållandena präglas av en oftast sur morän men som fläckvis verkar hålla en del basiska inslag, sannolikt förflyttade från grönstensområden nordväst om kommunen. Några sådana områden inventerades av Tommy 2017 och befanns hysa många intressanta arter, ojämnt spridda i terrängen. Bland annat har det under de senaste åren gjorts fynd av de tre lövskogslevande taggsvamparna mjöl-, lund- och kompakt taggsvamp (*Hydnellum lepidum*, *H. ioeides* (fig. 3) och *H. compactum*).

### Ädellövskogar och svämskogar

På rikare marker och kring våra vattendrag finner man blandade skogar med ett stort inslag av ädellövträd. Främst är det ask tillsammans med ek men även lind och asp förekommer, liksom klibbal i de blötaste partierna. Flera av åarna i Nybro kommun fluktuerar kraftigt över året och på grund av den flacka terrängen bildas breda svämplan med blöta skogar. På många

platser finns därför även stora *Salix*-bestånd. Skogarna är väldigt dåligt kända ur mykologiskt perspektiv. Fynd av grönticka (*Albatrellus cristatus*) från en ädellövdominerad skog finns sedan tidigare.

### Bokskogar

Strax öster om sjön Allgunnen finns ett antal ”reliktbokskogar”. För ungefär hundra år sedan var arealen bokskog betydligt större än idag och framför allt den äldre bokskogen har minskat. De ytor som finns kvar är i stort sett skyddade som naturreservat. Överlag är skogarna magra och träden växer långsamt. Bitvis är dock fältskiktet rikt med arter som myskmadra, storrams, lundelm och hässlebrodd. Ingen rik-



Fig. 4. Blek fingersvamp (*Ramaria pallida*). Danmarksvägen, bokskog, 2017-09-03. Foto Olof Persson.

### Barrskogar

I sydöstligaste Sverige är beståndsbildande gran en relativt sentida företeelse. Pollenanalyser i torvmossor visar att granen var mycket sällsynt fram till för ett par hundra år sedan. Däremot är tallen ett vanligt och bitvis naturligt dominerande inslag på torrare marker. Under senare år har det uppmärksammats, främst i Kronobergs län, att många av de svampar som i Mellansverige finns i rika kalkbarrskogar även förekommer i våra trakter. Genom flera omfattande inventeringar av länsstyrelserna i båda länen har flera värdefulla områden identifierats. Störst artrikedom

har man kunnat hitta i de områden där det finns en tydlig kalkpåverkan i moränen. Bitter taggsvamp (*Hydnellum fennicum*) är sällsynt men spridd, spricktaggsvamp (*H. glaucopus* s.str), gul taggsvamp (*H. geogenium*), blåfotad fager-spindling (*Cortinarius barbaricus* s.str.) och taggfingersvamp (*Ramaria karstenii*) har några av sina sydligaste förekomster i Nybro. De torra

tad svampinventering har gjorts men slumpfynd av bland annat violgubbe (*Gomphus clavatus*), igelkottsröksvamp (*Lycoperdon echinatum*), druvfingersvamp, grålila och blek fingersvamp, fläckfingersvamp (*Ramaria botrytis* s. str., *R. fumigata*, *R. pallida*, *R. sanguinea*) samt *R. flavobrunnescens* indikerar att fungan är både artrik och skyddsvärd.



Fig. 5. Tallskog i Smedjevik. Foto Stefan Björn.





Fig. 6. Betesmark i Östra Bondetorp. Foto Stefan Björn.

tallskogarna är mycket dåligt undersökta men bland annat sandrottryffel (*Scleroderma septentrionale*), lakrits- (*Tricholoma apium*) och kragmusseron (*T. focale*) är funna.

### Ogödslade gräsmarker

Endast ett fåtal av de ogödslade gräsmarkerna i Nybro kommun är undersökta med hänseende till fungan (fig. 6). Fläckvis i landskapet, och oftast på de mäktiga grusåsarna, finns mer eller mindre väl-dränerade, välhävade gräsmarker. Bland dem som undersökts finns bland annat en betesmark i Högelycke, inte långt från boendet under mykologiveckan, som har visat sig ha en mycket värdefull artstock knuten till gräsmarken. Här finns fynd av bland annat svartnande narmusseron (*Porpoloma metapodium*) tillsammans med minst 25 vaxskivlingar, mjöl-rödskivling (*Entoloma prunuloides*), stäppröksvamp (*Lycoperdon decipiens*) och flera andra arter. Fler sådana gräsmarker finns sannolikt i kommunen.

### Några av de områden som kommer att besökas under mykologiveckan

#### Allgunnens naturreservat

Ett stort och mycket varierat reservat som vi sannolikt kommer spendera flera dagar i. Inom reservatet finns flera av naturtyperna som beskrivits ovan med framför allt fina lövskogar och svämskogar. Slättermarkerna kring Mjöslytan sköts med traditionell ängsslätter men har aldrig undersökts med hänseende till svamp. Kring Ekenäs finns gammal krattekskog och rikare ädellövskogar liksom äldre skogar dominerade av asp och andra lövträd. I reservatet (som är över 2000 ha) är inte ens hundra arter svampar rapporterade men bland dessa flera mycket sällsynta arter (bland annat ett par av lövskogs-taggsvamparna ovan).

#### Bokhultet, Nya Rumshorvavägen och Danmarksvägen

Tre av de gamla bokskogarna som finns kvar kring Allgunnen. Ett eller flera av dessa reservat kommer att besökas under veckan. Här finns fattiga till rika, friska till fuktiga bokskogar med gamla träd, en del död ved och en uppenbarligen mycket rik funga.

### Grytsjöns naturreservat

En mycket lövträdsrik skog med främst asp, björk och ek med barrträdsinslag. Området är framför allt känt för sin rika insektsfauna med många mycket sällsynta arter. Här möts sydliga inslag från kontinenten och nordliga, boreala inslag med sina sydligaste fyndplatser i världen just här! Om området går att besöka under veckan ska det bli intressant att se om det samma gäller för svamparna.

### Gräsmarkerna i Högelycke och andra platser i Nybro och Uppvidinge kommuner

Vi kommer att besöka bland annat den ovan beskrivna betesmarken i Högelycke och möjligen även andra områden i norra delen av Nybro kommun och kanske även någon eller några mer välkända lokaler i Uppvidinge kommun. Flera av dessa har visat sig vara av nationellt intresse för svampar knutna till gräsmarker.

### Kalkbarrskogar

Vi kommer besöka en eller flera barrskogar på basiskt morän. Några fina områden finns inom räckhåll från Orrefors, där de mest välundersökta finns i Uppvidinge och Högsby kommuner. Arter som raggtaggsvamp (*Hydnellum mirabile*), brandtaggsvamp (*Hydnellum auratile*), lilafotad fingersvamp (*Ramaria fennica*) och borgsjömusseron (*Tricholoma borgsjoeëense*) är rapporterade och det finns stora möjligheter att göra roliga fynd.

### Avslutning

Årets mykologivecka kommer att utspela sig i marker som i stort är dåligt utforskade och där svamparna länge har haft en undanskymd roll i naturvården. Som kommun ser vi i Nybro fram emot all den nya kunskap som denna vecka kommer ge upphov till och de möjligheter till bättre markförvaltning och mer riktade prioriteringar i naturvården.

### Olof Persson

Skog- och markförvaltare i Nybro kommun  
olof.persson@nybro.se